

Regelbunden tillsyn i Gerestaskolan

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–9

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Härnösands kommun och besökt Gerestaskolan den 30 september och 1 oktober 2009. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn/).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 16 mars 2010.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Gerestaskolan, dels den information som samlats in under besöket. I Gerestaskolan intervjuades rektorn, biträdande rektorer, lärare, annan personal och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Gerestaskolan

Tabell 1: Antal elever på Gerestaskolan

Gerestaskolan	Antal elever
Förskoleklass	417
Grundskola	46

Källa: Skolans uppgifter

Gerestaskolan ligger i centralorten Härnösand. Utbildningen omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Skolans verksamhetsidé bygger på tematiskt arbetssätt och hållbar utveckling.

Vid skolan finns två så kallade förberedelseklasser med barn till föräldrar som nyligen har anlänt till Sverige, en för yngre elever och en för äldre elever. Eleverna tillhör en ordinarie klass men får hela eller delar av sin undervisning i förberedelseklassen.

Vid skolan finns också en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp, Focus, för elever med autism och autismsliknande funktionshinder i åldrarna sex till 17 år. Denna verksamhet omfattas inte av denna rapport utan behandlas i kommunbeslutet.

Skolan leds av en rektor som också ansvarar för den särskilda undervisningsgruppen Focus samt förskolorna Gånsvik och Tjädern. I rektorsområdet finns en ledningsgrupp bestående av rektorn och tre biträdande rektorer.

Personalen är organiserad i sex arbetslag. Två arbetslag vardera för F -2, 3–5 och 6–9. Skolan är dessutom uppdelad i två så kallade spår från förskoleklass till och med årskurs 9. De yngre eleverna är organiserade i åldersblandade grupper F–2 och 3–5. Även de äldre eleverna är i varierande grad organiserade i åldersblandade grupper.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Resultat för elever i årskurs 9

	Gerestaskolan					Samtliga skolor i kommunen ¹	Kommun-grupp ²	Riket ³
	2005	2006	2007	2008	2009	2009	2009	2009
Genomsnittligt meritvärde	221,7	194,3	209,2	198,6	189,3	197,5	203,9	209,6
- flickor	240,6	204,7	221,8	211,0	189,5	208,3	215,9	220,6
- pojkar	206,5	182,2	194,5	190,1	189,1	190,6	192	198,9
Andel (%) som nått målen i samtliga ämnen	83	75	84	82	77	72	77	77
- flickor	92	73	88	84	68	70	80	80
- pojkar	77	77	79	81	83	73	73	74
Andel (%) behöriga till nationellt program	85	81	94	84	85	89	89	89
- flickor	92	73	94	84	74	86	90	90
- pojkar	80	90	93	84	93	92	87	88

Källa: Skolverkets officiella statistik

¹ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Kommentar och bedömning:

Gerestaskolan genomför löpande tester och screeningar från och med årskurs 1. Skolan genomför också de nationella ämnesproven i årskurs 3, 5 och 9. Enligt skolans uppgifter har resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5 under de senaste fem åren förbättrats. Framför allt i svenska. Flickor och pojkar i årskurs 5 uppges nå likartade resultat. År 2008 klarade alla elever i årskurs 5 kravnivån för godkänt resultat i engelska och svenska och 11 av 13 elever i matematik.

Resultaten från tester, diagnoser och ämnesprov leder till att särskilda stödinsatser sätts in för de elever som skolan bedömer är i behov av det. För de yngre eleverna utvärderas och dokumenteras kontinuerligt resultat i svenska, matematik och engelska. Klasskonferenser genomförs regelbundet där varje elev och ämne behandlas. Varje lärare gör också en sammanfattning av bedömd kunskapsnivå för alla elever som lämnas in till rektorn. Det är dock ottydligt vad den bedömningen grundar sig på. Se bedömningspunkt 1.2.1.

Det genomsnittliga meritvärdet för avgångsklasserna för år 2009 var 189,3 vilket är lägre än det genomsnittliga meritvärdet för Härnösands kommun, 197,0 och lägre än genomsnittet i riket, 209,6. Andelen elever med godkänt betyg i samtliga ämnen är högre vid skolan än i kommunen men i nivå med riket. Skolinspektionen kan vidare konstatera att skolans betygsresultat varierar över tid (se tabell 2).

Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan måste arbeta för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Skolinspektionen bedömer vidare att skolan, för de yngre eleverna, behöver utveckla en mer systematisk bedömning av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till målen i kursplanernas samtliga ämnen. Skolinspektionen bedömer också att skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete måste analysera måluppfyllelsen i de olika ämnena för att skolan ska kunna vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. ,Lpo 94, 2.7 Bedömning och betyg, ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

Enligt 2 kap.6§ grundskoleförordningen finns för varje ämne en kursplan. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot, och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och nionde skolåret.

Utifrån dokumentstudier och intervjuer framkommer att elevernas kunskapsutveckling regelbundet följs upp i samtliga ämnen av klass- och ämneslärare. Det varierar dock mellan lärare, ämnen och årskurser i vilken grad den uppföljning som görs är tydligt kopplad till kursplanernas och läroplanens mål. Det finns en medvetenhet bland både personal och rektorn om att lärarna i en del ämnen mer följer upp vad eleven gjort och i mindre utsträckning vad eleven lärt.

I intervjuer framkommer att det pågår ett utvecklingsarbete på skolan där kunskapsbegreppet och målen i kursplaner och läroplan diskuteras i arbetslagen. Detta genomförs i syfte att förbättra dokumentationen av elevernas kunskapsutveckling relaterat till de nationella målen och för att få bättre underlag för att kunna genomföra utvecklingssamtal, upprätta individuella utvecklingsplaner och ge skriftliga omdömen. Lärarna uppger att de haft stor nytta av det utvecklingsarbete som påbörjats på skolorna.

Skolinspektionen bedömer att lärarna på ett tydligare sätt måste följa upp, utvärdera och analysera varje elevs kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas och läroplanens krav i samtliga ämnen och årskurser.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ska läraren fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Vid Gerestaskolan genomförs utvecklingssamtal regelbundet. Det varierar dock mellan olika lärare och årskurser hur tydligt informationen om elevernas kunskapsutveckling är kopplad till de nationella målen. Den information som ges om de yngre eleverna omfattar i huvudsak ämnena svenska, matematik och engelska samt den sociala utvecklingen. Information om andra ämnen ges i varierad grad. I intervjuer framkommer att samtalen för de äldre eleverna ofta handlar mer om elevens beteende och betygsnivå än om hur eleven ska kunna utvecklas i riktning mot målen för utbildningen.

Dokumentstudier och intervjuer med både elever och personal visar också att det underlag varje ämneslärare för de äldre eleverna lämnar till den lärare som ska hålla i utvecklingssamtalet varierar i kvalitet och i bland bara innehåller kommentarer som, "bra", "jobba på", "försätt som förut" och så vidare. Skolinspektionen vill poängtera att den lärare som håller i utvecklingssamtalet behöver ha god kännedom om varje elevs kunskapsutveckling och resultat, även i de ämnen där läraren själv inte undervisar. Detta för att kunna ge elev och föräldrar

en tydlig information i samtliga ämnen och för att kunna upprätta en framåtsyftande individuell utvecklingsplan. Se vidare under bedömningspunkterna 1.2.1. och 1.2.3.

Skolinspektionen bedömer att den information som ges vid utvecklingssamtal, i alla ämnen, på ett tydligt sätt bör grundas på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i såväl kursplaner som läroplan.

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtal.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtal i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Inför höstterminen 2008 trädde nya bestämmelser om individuella utvecklingsplaner i kraft. Bestämmelserna innebär att de individuella utvecklingsplanerna inte längre ska vara enbart framåtsyftande utan också innehålla skriftliga omdömen om elevens kunskaper i varje ämne och varje årskurs och även innehålla eventuella överenskommelser som träffats under utvecklingssamtal. Det är rektorn som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen som ska ges i utvecklingsplanen.

Vid Gerestaskolan upprättas individuella utvecklingsplaner (IUP) för alla elever i samband med utvecklingssamtalen. Flera av de planer Skolinspektionen tagit del av saknar utvärderingsbara mål och är otydliga när det gäller beskrivning av hur målen ska nås. Planerna saknar vidare en sammanfattning av vilka insatser skolan ska vidta för att eleven ska utvecklas mot målen. Se också bedömningspunkt 1.2.2. Planerna är heller inte alltid tydligt kopplade till nationella mål och har i huvudsak fokus på ämnena svenska, engelska och matematik. Skriftliga omdömen ges i form av pilar där läraren markerar om eleven nått målen eller är på god väg. Kommentarer till pilarna saknas ofta och i de fall kommentarer skrivs ger de inte alltid en bild av var eleven befinner sig i sitt lärande, exempelvis vilka färdigheter och förmågor som eleven visar. Inte heller visar bedömningen tydligt vilka mål som avses. Det ges också ämnesövergripande omdömen i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Skolinspektionen vill klargöra att även om eleverna har ämnesövergripande undervisning i samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen ska skriftliga omdömen om kunskapsutvecklingen ges i varje ämne som eleven får undervisning i. Från och

med årskurs 5 är detta ett krav då kursplanerna har mål att uppnå i alla ämnen. I de lägre årskurserna kan det dock vara rimligt att ge skriftliga omdömen i ämnesblock om man bedriver en ämnesövergripande undervisning.

Vid intervjuer med elever och personal framförs synpunkter på att de skriftliga omdömen som ges i form av pilar är svåra att förstå. Vidare framkommer en osäkerhet hos eleverna om vad IUP är och ska användas till. Det är viktigt att skolan klargör syftet med IUP för eleverna så att planen blir ett redskap i deras kunskapsutveckling.

Varken lärare eller rektorn är nöjda med dessa "pilar" men har varit tvungna att rätta sig efter centralt fattade beslut om att ge omdömen på detta sätt. Vid tidpunkten för tillsynen håller dock kommunen på att omarbete direktiven för hur de skriftliga omdömena ska ges. Skolinspektionen vill i sammanhanget poängtera att enligt lagstiftningen är det varje rektor som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen som ska ges i utvecklingsplanen.

Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan behöver fortsätta utvecklingsarbetet med att förbättra de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i. Mer information finns i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2009:16) om den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 7 kap 10 § grundskoleförordningen ska ämnesprov i svenska, engelska och matematik användas i slutet av årskurs 9 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning. Skolinspektionen konstaterar att andelen elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyg i matematik är 28 procent vid Gerestaskolan år 2008. Att differens finns mellan betyg och resultat på ämnesproven behöver inte betyda att betygen är satta på fel grund, men stora avvikelser är ett skäl att utvärdera orsakerna. Vidare är det viktigt att skolans resultat inte enbart används för åtgärder på individ- och gruppnivå, utan också utgör ett underlag för diskussioner på skolnivå om hur undervisningen kan utvecklas. Rektorn har initierat ett sådant arbete vid skolan då specialpedagogerna fått i uppdrag att analysera resultaten på de nationella proven. Resultatet av detta arbete har vid tillsynen ännu inte nått rektorn eller lärargrupperna. Skolinspektionen bedömer att skolan behöver analysera skillnaderna mellan resultaten på de nationella ämnesproven, framför allt i matematik, och slutbetygen som ett led i arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning.

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 7 kap. 8 § grundskoleförordningen ska, när betyg sätts efter det att ett ämne eller ämnesblock avslutats, betyget bestämmas med hjälp av de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i grundskolan och de betygskriterier som har fastställts för ämnena och ämnesblocken. Av Skolverkets allmänna råd om likvärdig bedömning och betygssättning framgår att det är viktigt att det förs diskussioner om tolkningar av kursplaner och betygskriterier mellan lärare bland annat för att skapa likvärdiga förutsättningar för bedömning av eleverna i skolan och i olika skolor. Rektorn ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd. I det utvecklingsarbete som pågår vid Gerestaskolan och i kommunen, och som tidigare nämnts, har lärare tagit fram lokala kravnivåer och bedömningskriterier i samtliga ämnen. Det framkommer dock att de så kallade "MoK- pärmar" som är ett resultat av detta arbete sällan används på grund av att de är framtagna utifrån mål att uppnå och anses ligga på för låg nivå. Skolan håller därför på att ta fram bedömningsmatriser. Vid intervjuer uttrycker lärare att de blivit varse att de tänker olika när det gäller betyg och bedömning. De framför att de har behov av att föra övergripande betygsg Diskussioner för att utveckla en gemensam syn på vad som är kunskap och vad som ska betygsättas. Skolinspektionen ser

positivt på det utvecklingsarbete som pågår i Gerestaskolan kring betyg och bedömning.

Intervjuer med elever visar att det inte alltid är tydligt för eleverna vad lärarnas bedömningar grundar sig på. Eleverna uppger vidare att de sällan vet vad som krävs av dem för att de ska få ett visst betyg.

Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan behöver fortsätta diskutera de kunskapskvaliteter som läroplan och kursplaner tar upp. Vidare behöver lärarna på ett tydligare sätt informera eleverna om på vilka grunder de sätter betyg.

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas, skriftliga bedömningar ges och betygskatalog förs enligt grundskoleförordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av 4 kap. 2 § skollagen framgår att eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat, följande. Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. Vidare framgår av Lpo 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, att läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta

inflytande ökar med stigande ålder och mognad

Tillsynen visar att information om skolans mål sker i olika stor omfattning i de olika klasserna och varierar mellan årskurser, lärare och ämnen. Det förekommer att elever och lärare diskuterar hur arbetet kan genomföras och där elevers initiativ tas tillvara. Intervjuade elever uppger att de till viss del inom vissa ämnen kan påverka arbetssätt och arbetsformer, men att det oftast är läraren som planerar och bestämmer aktuella arbetsområden. Intervjuad personal bekräftar att eleverna till viss del kan påverka arbetssätt och redovisningsformer samt ibland innehållet inom större arbetsområden. Intresserade elever har också möjlighet att delta i en temaplaneringsgrupp tillsammans med lärare. Både rektorn, lärare och elever uppger att elevinflytandet vid skolan behöver förbättras.

Skolinspektionen bedömer att arbetet med att ge eleverna inflytande över det egna lärandet behöver utvecklas inom skolan. Vidare behöver arbetet med att informera om och förklara målen för undervisningen för eleverna förbättras.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bl.a. följande. Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Vidare framgår av Lpo 94, 2.2 Kunskaper, att

läraren bland annat ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

I intervjuer framkommer att undervisningen för de yngre eleverna i årskurserna 1 – 5 anpassas till varje elevs behov och förutsättningar på ett bra sätt. I intervjuer framkommer dock också att det varierar i vilken utsträckning och på vilket sätt undervisningen för de äldre eleverna vid Gerestaskolan anpassas till varje elevs behov, förutsättningar och tänkande. Avgörande är den enskilda lärarens intresse och förmåga. Enligt lärare och elever är det ganska vanligt att alla elever i en klass har samma arbetsuppgifter, oavsett var de befinner sig i sitt lärande. Anpassning görs i huvudsak för att möta elever i behov av särskilt stöd. Där- emot anpassas undervisningen inte på samma sätt till övriga elever, vilket riske- rar att dessa elever inte ges tillräckliga utmaningar.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen för de äldre eleverna, i årskurser- na 6 – 9, i högre grad måste anpassas till varje elevs särskilda förutsättningar och behov så att utmaningar kan ges till alla elever. Som ett led i det arbetet är det angeläget att rektor och personal utvärderar arbetssätt och arbetsformer.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av 5 kap. 2 § grundskoleförordningen framgår att en elev ska få studiehandled- ning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Tillsynen visar att studiehandledning på modersmålet inte ges till någon elev trots att det finns elever som bedöms vara i behov av studiehandledning på sitt modersmål. Rektorn uppger att det beror på att de inte fått tag på personal som bedöms vara lämpliga för uppgiften.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste tillgodose elevers behov av studie- handledning på modersmål.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Av 5 kap. 1 § grundskoleförordningen framgår att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas. Tillsynen vid Gerestaskolan visar genom intervjuer och dokumentstudier att det oftast är den biträdande rektorn som är den person som först får signal från elev, lärare eller förälder om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Det är också vanligt att det är den biträdande rektorn som tillsammans med specialpedagog och berörda lärare utreder behovet och vid konstaterat behov av stödåtgärder, utarbetar åtgärdsprogram tillsammans med elev och förälder. Först därefter informeras rektorn. Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av vid Gerestaskolan varierar kvaliteten. Exempelvis är vissa mål inte konkreta och relaterar inte till läroplanens och kursplanernas mål. Det framgår inte heller tydligt vad som är mål respektive åtgärd vilket leder till att åtgärdsprogrammen blir svåra att utvärdera. Vidare framgår inte alltid hur åtgärderna ska följs upp. Skolinspektionen bedömer att skolan måste se över rutinerna i fråga om rektors ansvarstagande för att se till att elevers behov av särskilda stödåtgärder utreds och åtgärdsprogram vid behov utarbetas. Skolinspektionen bedömer vidare att skolans åtgärdsprogram behöver förbättras. Det är i det sammanhanget viktigt att skolan arbetar för en gemensam kunskap om hur mål och åtgärder kan formuleras så att åtgärdsprogrammen blir ett effektivt verktyg i skolans arbete med att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Stöd för hur åtgärdsprogram kan upprättas finns i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2008:25).

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 1 kap. 2 § skollagen ska verksamheten i skolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom skolan främja jämställdheten mellan könen samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden. Tillsynen visar genom dokumentstudier och intervjuer med både elever och personal att Gerestaskolan erbjuder elever och personal en i huvudsak trygg arbetsmiljö. Både elever och personal framhåller att det sällan förekommer kränkningar. Elever uttrycker i intervjuer att de känner sig trygga med att vuxna tar tag i situationer som uppstår. De äldre eleverna uttrycker dock att de saknar vuxnas närvaro bland eleverna på raster. Relationerna mellan elever och mellan elever och lärare upplevs annars som huvudsakligen goda. Skolinspektionens intryck är att det generellt råder en god stämning i korridorer liksom arbetsro i klassrummen. I intervjuer uppges det dock att det finns exempel på klassrumssituationer som kännetecknas av bristande arbetsro. Vid intervjuer framkommer att personalen som arbetar i förskoleklass och årskurserna 1 – 5 arbetar aktivt och systematiskt med det förebyggande värdegrundsarbetet. Vid intervjuer framkommer vidare att varje pedagog som arbetar med årskurserna 6 – 9 arbetar med värdegrundsfrågor utifrån behov och intresse. Gerestaskolan genomför en del förebyggande arbete i olika grupperingar. I intervjuer uppger dock personalen att det förebyggande arbetet fått stå tillbaka under de senaste åren och att det värdegrundsarbete som nu bedrivs främst utgörs av så kallade akututtryckningar när behov uppstår. Det uttrycks vidare att det finns behov i personalgruppen att tillsammans konkretisera det värdegrundsarbete som diskuteras i skolan och omsätta idéer i praktiskt förebyggande värdegrundsarbete med eleverna. Skolinspektionen bedömer att personalen för de äldre eleverna behöver föra diskussioner om hur värdegrundsarbetet i praktiken ska utformas utifrån läroplanens intentioner samt tillsammans utveckla det förebyggande arbetet.

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan ska bland annat en plan mot kränkande behandling enligt 14 a kap. 8 § skollagen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Gerestaskolas plan mot kränkande behandling är framtagen på rektorsområdesnivå och är gemensam med förskolorna i rektorsområdet. Planen är utarbetad enligt den tidigare lagstiftningen. Den saknar exempelvis konkreta planerade åtgärder som ska påbörjas eller genomföras under året och som baseras på en tydlig och aktuell kartläggning av verksamhetens behov. Det saknas också en beskrivning av hur akuta insatser och uppföljning av insatser ska dokumenteras och vem som ansvarar för dokumentationen. Vidare omnämns inte perspektivet elev – vuxen. Vid intervjuer framkommer att elever endast i liten omfattning medverkat i framtagandet av planen samt att deras kunskaper om densamma är begränsade.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste upprätta en plan mot kränkande behandling som motsvarar lagstiftningens krav.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste upprätta en plan mot kränkande behandling som motsvarar lagstiftningens krav.

Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att från och med den 1 januari 2009 regleras kraven på årliga planer mot kränkande behandling och diskriminering i 14a kapitlet i skollagen samt i diskrimineringslagen. Detta innebär att skolan måste beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. De åtgärder som skolan vidtar måste således utgå från denna reglering. Det finns inget som hindrar att skolan för samman de planer som ska upprättas till ett dokument. Stöd för arbetet med årlig plan mot kränkande behandling finns i Skolverkets allmänna råd För att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38).

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I bilaga 3 till skollagen finns föreskrifter om utbildningens omfattning i grundskolan (timplan). Enligt intervjuer får eleverna vid Gerestaskolan undervisning i hem- och konsumentkunskap först i årskurs 6. Det innebär att eleverna inte ges förutsättningar att nå målen för ämnet i årskurs 5. Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan måste se till att eleverna får undervisning i hem- och konsumentkunskap i den omfattning att de har möjlighet att nå målen i årskurs fem.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Av 2 kap 19-20 §§ grundskoleförordningen framgår följande. I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med målen i den kursplan eller de kursplaner som regeringen fastställt för det ämne eller de ämnen som utgör elevens val. På Gerestaskolan erbjuds ett urval av alternativ inom elevens val för de äldre eleverna. Tillsynen visar dock att elever också kan välja att göra färdigt ordinarie skolarbete och läsa läxor på elevens val, vilket inte kan anses vara den bredning eller fördjupning som elevens val syftar till. Skolinspektionen bedömer att det alternativ som beskrivs ovan inte är förenligt med författningarna vilket måste åtgärdas. Av 2 kap 9 § grundskoleförordningen framgår följande. Om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven, ska eleven få sin undervisning i detta språk som ett ämne (modersmålsundervisning), om eleven har grundläggande kunskaper i språket och eleven önskar få sådan undervisning.

Vid intervjuer framkommer att rektorn informerar alla elever och deras föräldrar om rätten till modersmålsundervisning. Vid Gerestaskolan har dock inga elever med annat modersmål tillgång till modersmålsundervisning. Vid intervjuer framförs att anledningen till det är att skolan och kommunen har svårt att rekrytera modersmåls lärare.

Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan måste fortsätta att aktivt söka efter modersmåls lärare så att undervisning kan ges.

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av 2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen framgår följande. Undervisning i svenska som andraspråk ska om det behövs bl.a. anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas i stället för undervisning i svenska. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för en elev.

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan och eleven ska få undervisning i antingen svenska eller svenska som andraspråk. Elever på Gerestaskolan som bedömts ha rätt till undervisning i svenska som andraspråk undervisas både i ämnet svenska och i svenska som andraspråk. Undervisning i svenska som andraspråk genomförs då i form av stödundervisning i svenska.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste anordna undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94, 2.6 Skolan och omvärlden, framgår att studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och därvid särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionshinder samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Tillsynen visar att eleverna vid Gerestaskolan endast i mycket begränsad omfattning har tillgång till studie- och yrkesorientering. Skolan har inte någon studie- och yrkesvägledare utan är hänvisad till gymnasieskolans resurser på det

området. Eleverna uppger i intervjuer att de därför har svårt att få information om de kurser och utbildningar som finns inom gymnasieskolan och om vilka val inom den obligatoriska skolan som kan ha betydelse för vidare studier.

Skolinspektionen bedömer att Gerestaskolan måste se till att alla elever under sin skolgång får tillgång till studie- och yrkesorientering i den omfattning att de kan fatta väl underbyggda beslut i frågor som rör framtida studie- och yrkesval. För stöd i arbetet med studie- och yrkesorientering se Skolverkets Allmänna råd om studie och yrkesorientering (SKOLFS 2009:20)

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningarna ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas.

Enligt 3 a § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska i kvalitetsredovisningen uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen redovisas.

Enligt 4 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska skolans kvalitetsredovisning utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisning.

Kvalitetsredovisningar som avser tid före 2009 ska bedömas utifrån de regler som gällde före den 1 januari 2009, dvs. kvalitetsredovisningen ska innehålla uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Kvalitetsredovisningar som åtminstone delvis avser år 2009 ska innehålla uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner enligt diskrimineringslagen och planer mot kränkande behandling enligt skollagen. Detta gäller således för kvalitetsredovisningar som avser läsåret 2008/2009.

Gerestaskolan har en kvalitetsredovisning på rektorsområdesnivå, det vill säga tillsammans med två förskolor. Den innehåller vissa redovisningar av skolans resultat utifrån direktiv från kommunen. Innehållet i kvalitetsredovisningen ger dock inte en övergripande bild av skolan och saknar till stor del en bedömning av kvaliteten och måluppfyllelsen utifrån nationella mål. Analyser av resultat saknas till stor del liksom åtgärder för utveckling.

Det är rektorn som upprättat kvalitetsredovisningen med stöd av lärarnas utvärderingar. Elever och föräldrar ges inte möjlighet att delta i arbetet. Lärarna uppger att de endast i liten omfattning uppfattar kvalitetsredovisningen som en del av kvalitetsarbetet.

Eftersom Gerestaskolas kvalitetsredovisning endast avser tid före 2009 ska den innehålla uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplan enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte lever upp till förordningens krav. Stöd för arbete med kvalitetsredovisning finns i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

2009-12-16 Umeå

Ulrika Svedmark

Kjell Holmberg